

MORALO WA KETSAHATSO 2014

Phethahatso ya Dintlafatso Sekolong 2025

SESOTHO

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Sekolo ho isa selemong sa 2025: Tjhebelopele

Se latelang ke kakaretso ya ka moo Lefapha la Thuto ya Motheo le ikitlaetsang ho ba teng selemong sa 2025:

BAITHUTI ...

Etlang sekolong ka nako, ka mehla mme ba nke mosebetsi wa bona ka boikitlaetso bohle. Ba be le bolokolohi ba ho kena dikhomphyuteng, ba fuwe dijo tse makgethe, le seabo dipapading le diketsahalong tsa bosetjhaba. Ba be le dikamano tse hlomphehang le metswalle ya bona esitana le matitjhere a tshepahalang.

MATITJHERE...

Ba be le boitshepo, e be batho ba kwetlisehileng mme ba tswelang pele ntlafatsong ya bokgoni ba bona. Hape ba itele ka setotswana ho fa baithuti thuto e ntlehadi ka moo ho ka etsahalang, mme ka hona ba nyehela kgatelopele ya setjhaba. E be matitjhere a natefelwang ke mosebetsi ebile a kgotsofatswa ke maemo a hlomphehang a tshebetso le a ananelang meputso ya wona e bapisehang le ya diporofeshene tse ding.

DIHLOOHO TSA DIKOLO

Dihlooho tse netefatsang hore thuto e a phethahala ka moo ho tshwanelehang, ho ya ka kharikulamo ya naha. Ka boetapele bo nang le boikarabelo, a ntshetse pele kutlwano, boiqapelo bo botle le mekgwa e babatsehang ya mosebetsi o motle moifong wa sekolo le ho fetela ka nqane.

BATSWADI ...

Ba tjabetsweng ka ditaba tse etsahalang sekolong mme ba fumanang diphelelo nako le nako ka moo bana ba bona ba sebetsang mabapi le mehato e hlakileng e arolelanwang ke bohle sekolong. Hape batswadi ba tsebang hore ba a mamelwa le ho re dingongoreho dife kapa dife di tla sebetswa ke ba boholong ba thuto mekgahlelong yohle.

DISEBEDISWA TSA HO ITHUTA LE HO RUTWA...

Disebediswa ke tlaka-le-a-raha, tsa boemo bo hodimo. Baithuti le matitjhere ba na le bokgoni ba ho sebedisa dikhomphyuta sekolong le ho honyolla tjabisetso eo ba e hlokang ka ho tsona.

MEAHO LE DISEBEDISWA TSA SEKOLO...

Meaho e batsi, e sebetsang, e bolokehileng ebile e hlokomehile hantle. Baithuti le matitjhere ba hlokomela meaho le disebediswa tsa bona hobane ba ikgantsha ka sekolo sa bona.

Moralo ona wa ketsahatso ke boikatelo ba Lefapha la Thuto ya Motheo ho matlafatsa dikarolo tse fokolang tsa tlhophiso ya thuto eo ho bonahetseng hore e hloka tshehetso. Moralo ona o hlophisitswe ho ipapisitswe ka Boikatelo wa Naha wa 2009 tlasa tlhahlelo ya tokomane ya *Improving Government Performance: Our Approach*.

Ka ho ntlafatsa tshebetso dikarolong tse hlwailweng, baithuti ba tla fola molemo thutong ya boleng bo phahameng. Setjhaba ka kakaretso le sona se tla fola molemo, jk. ha dikerajueiti tsa sekolo tse nang le tsebo e hlaheletseng mmoho mekgahlelong yohle ya tsebo ho kenella ho ya pele thutong e phahameng esitana le dibakeng tsa mosebetsi.

Tokomane ena e akaretsa Moralo wa Ketsahatso o ka lebellwang, mmoho le se ka etswang ke badudi/bahahi ba tlwaelehileng mabapi le nyehelo ya bona tsamaisong ya sekolo e ntlafetseng.

DIPHEO TSA NAKO E KGUTSHWANYANE, TJHEBELOPELE YA NAKO E TELELE

Moralo ona wa Ketsahatso o beha dipheo tseo tlhophiso ya thuto ya naha e tla beng e sebeletsa ho tsona le diketso tse fihlellang dipheo tse ka 2014. Ena ke mehato ya pele e isang phethahatsong ya tjhebelopele e kgolwanyane ya nako e telele ya thuto ya boleng bo phahameng dikolong ngwaheng wa 2025. Mme ena ke pono e bitswang Schooling 2025.

BOHLE BA NA LE TOKELO HO TSHEHETSA SEPHEO SENA

Ka moo ho ka etsahalang, Moralo wa Ketsahatso o bontsha ka moo mothahaselli ka mong tlhophisong ena a ka bontshang hore ke diketsahalo dife tseo bathahaselli ba tlamehang ho di tshehetsa ho phethahatsa sepheo ka seng sa leano la moralo. Mmoho le hore hape meralo e hlalisa ditsela dife tseo ka tsona ba ka ntle ho tlhophiso ya thuto ba ka fanang ka mehlopi kapa tsebo tshehetsong ya dipheo tse.

DIPHEO TSE HLAKILENG, BOIKATELO BO TENYETSEHANG

Moralo wa Ketsahatso ena o behakanya dipheo tse 13 tse ka fihlellwang, mabapi le ho ithuta le ho ingodisa. Hape, ho na le dikarolo tse 14 thutong tse hlohang ho

ntlafatswa ho fihlella dipheo tse. Lefapha la Thuto ya Motheo, leha ho le jwalo, ha le bolelle batho hantlentle seo ba ka se etsang ho fihlella dipheo tse. Katamelole ena e dumella boemo ba ketsahatso hore dikolo le meifo ya tsona di ka tla ka boikatelo bo lokelang boemo bona ba bona.

HO METHA TSWELOPELE: DITEKANYETSO TSA NAHA TSA SELEMO KA SENG (ANA)

Selemong ka seng, baithuti kaofela Dikereiting tsa 1 - 6 & 9 ba tla ngola diteko tsa dipuo tsa naha (puo ya lapeng le puo ya pele ya tlatsetso) le mmetse mafelong a selemo. Sepheo ke ho theha letshwao la naha la ho fihlella tekanyetso ya ho tseba ya boiphihlelo ba ho ngola le ho bala mmoho le dipalo mekgahlelong e tlase ya sekolo sa poraemari, hore ntlafalo e kgone ho lekanyetswa hantle le ka moo mehato e nepahetseng ya moo tshehetso ya tlatsetso e hlokalang.

MATITJHERE A TLA TSHWAYA DITEKO TSENA TSE SETLWAEDING HO YA KA DITAELO TSE FANWENG KE LEFAPHA LA THUTO YA MOTHEO.

Batswadi ba tla amohela diphetho tsa ANA mmoho le dikarete tsa dipehelo tsa baithuti tsa selemo ka seng mafelong a selemo. Meifo ya Taolo Dikolong (SGBs) e tla amohela diraporoto tse akaretsang lebatowa, e tla arolelanwa le batswadi ba bang sekolong, ho ba dumella papiso ya diphetho tsa bona tsa ANA le tsa dikolo tse ding lebatoweng la bona.

Sepheo sa ho phatlalatsa diphetho ha se ho swabisa dikolo kapa ho tlisa mehopolo ya "bahlodi" kapa "balahlehelwa", empa sepheo ke ho fa dikolo matla mmoho le meifo ya batswadi mohopolo ka moo dipihlelo di bapisehang le dikolo tse ding.

Selemong sa 2011, diteko tsa ANA mabapi le dipuo le mmetse di tla lelekela ka ho kenngwa tshebetsong seabakeng sa baithuti ba Kereiti ya 9.

“Ka ho ntlafatsa tshebetso dikarolong tse hlwailweng, baithuti ba tla fola molemo thutong ya boleng bo phahameng.”

Dipheo tsa Meralo ya Ketsahatso

Moralo wa Ketsahatso o na le dipheo tse 27.

DIPHEO TSA DIPHETHO DI TSEPAMISITSE MAEMONG A BOLENG BA BOKENO

Sepheo 1. Ho eketseha ha palo ya baithuti Kereiting ya 3 bao mafelong a selemo ba tla beng ba tseba bonyane ba ena le boiphileo ba puo le dipalo Kereiting ya 3. Selemo sa motheo 2009: 48% (ho bala le ho ngola) 43% (dipalo); selemo sa 2014 ke sa phihlelo (target): 60% dithutong ka bobedi.

Sepheo 2. Ho eketseha ha palo ya baithuti Kereitng ya 5 bao, mafelong a selemo, ba nang le boikemelo bonyane puong le mmetseng Kereiting ya 6. selemo sa motheo 2009: 37% (ho bala le ho ngola) le 19% (dipalo); selemo sa phihlelo: 60% dithutong ka bobedi.

Sepheo 3. Ho eketseha ha palo ya baithuti Kereiting ya 9 bao, mafelong a selemo, ba tsebang bonyane boikemelo ba puo le mmetse Kereiting ya 9. Motheo le phihlelo di tla etswa ka mora diteko tsa ANA tsa 2010.

Sepheo 4. Ho eketsa palo ya baithuti ba Kereiti ya 12 ba kgethetsweng lenaneo la Betjholara yunivesithing. Selemo sa motheo 2009: 110 000; sa phihlelo 2014: 175 000.

Sepheo 5. Ho eketsa palo ya baithuti ba Kereiti ya 12 ba pasang mmetse. Selemo sa motheo 2009: 125 000; phihlelo 2014: 180 000.

Sepheo 6. Ho eketsa palo ya baithuti ba Kereiti ya 12 ba pasang saense ya ditshwarehi (physical science) selemo sa motheo 2009: 120 000; 2014 selemo sa phihlelo: 170 000.

DIPHEO TSA SEPHETHO DI TSEPAMISWA NTLAFATSONG YA PALOHARE YA TSHEBETSO.

Sepheo 7. Ho ntlafatsa palohare ya tshebetso dipuong tsa baithuti ba Kereiti 6.

Sepheo 8. Ho ntlafatsa palohare ya tshebetso mmetseng wa baithuti ba Kereiti 6.

Sepheo 9. Ho ntlafatsa palohare ya tshebetso mmetseng wa baithuti ba Kereiti 6.

“ Dipheo tsa I - I3 di sebetsana le diphetho/ditholwana tse labalabelwang ho fihlellwa mabapi le ho ithuta esitana le boingodiso. ”

DIPHEO TSA DIPHETHO DI TSEPAMISWA BOKENONG LE KGATELOPELENG.

Sepheo 10. Ho netefatsa hore bana kaofela ba dula ba ngodisitswe sekolong ho fihla selemong sa ha ba le dilemo di 15. Selemo sa motheo 2009: selemo sa 2008: 97.4%; selemo sa phihlelo 2014: 99%

Sepheo 11. Ho ntlafatsa bokeno ba bana Ntshetsopeleng ya Mophato wa Bana o Simollang (ECD) ka tlase ho Kereiti ya 1.
Tshupane 1 (Phesente ya baithuti ba Kereiti 1 ba fumaneng kwetliso e setlwaeding Kereiting ya R): selemo sa motheo 2008: 51%; sa phihlelo 2014: 80%, empa 100% haeba ECD e seng setlwaeding e kenyeditswe.
Tshupane 2: ratio ya boingodiso ba bana dilemong tsa 0 - 5. Selemo sa motheo 2008: 25%; sa phihlelo 2014: 37%

Sepheo 12. Ho ntlafatsa phetiso ya baithuti dikereiting tsa 1 – 9 tsa mekgahlelo ya sekolo.

Tshupane 1: Phesente ya bana ba dilemo di 9, ba phethetseng Kereiting ya 3. Selemo sa motheo 2008: 59%; sa phihlelo 2014: 65%

Tshupane 2: Phesente ya bana ba dilemo di 12, ba phethetseng Kereiti ya 6: Selemo sa motheo 2008: 46%; sa 2014: 52%

Sepheo 13. Ho ntlafatsa bokeno ba bana di-FET-eng ka nqane ho Kereiti ya 9.

Tshupane 1: Phesente ya bana ba fihlellang National Senior Certificate (NSC): Selemo sa motheo 2008: 40%; sa phihlelo 2014: 50%

Tshupane 2: Phesente ya bana ba fumaneng mangolo a FET. Selemo sa motheo 2008: 41%; sa phihlelo 2014: 65%

Dipheo tsa Meralo ya Ketsahatso...

MATITJHERE

Sepheo 14. Ho hohela sehlopha se setjha sa matitjhere a mathapisana, a kgothetseng, a kwetlisehileng porofe sheneng ya botitjhere selemo ka seng.

Sepheo 15. Ho netefatsa phumaneho ya ho sebediswa ha matitjhere ho qoba dihlopha tse kgolo tse sitisang kateleho dithlopheng.

Sepheo 16. Ho ntlafatsa boporofeshenale, ditsebo tsa ho ruta, tsebo ya thuto le tshebediso ya dikhomphyuta ke matitjhere bophelong bohle ba bona ba tshebetso.

Sepheo 17. Ho tsitlallela lebotho le phetseng hantle la matitjhere le ho natefelwa ha matitjhere ke ho kgotsofatswa ke maemo a tshebetso.

Sepheo 18. Ho netefatsa hore baithuti ba ikabakaba ka dihlooho tsohle le dikarolo tsa ditsebo tseo ba tlamehang ho di ruta selemong se hodimo sa sekolo.

MEHLODI YA BAITHUTI

Sepheo 19. Ho netefatsa hore moithuti ka mong o fumantshwa bonyane mehlodi ya dibuka tsa dithuto le diwekebuku tse hlokalalang mabapi le pholisi ya naha.

Sepheo 20. Ho eketsa bokeno ba baithuti mefuteng e batsi ya lethathama la media, ho kenyeletsa le dikhomphyuta tse tla ntlafatsa thuto.

DINTLAFATSO TSA SEKOLO KA KAKARETSO

Sepheo 21. Ho netefatsa hore mekutu ya selemo ka seng e a anela dikolong kaofela tsa naha ka tsela e atlehisang tikoloho ya ditshebetso tsa sekolo.

Sepheo 22. Ho ntlafatsa ho kenela meifo ya batswadi taolong ya dikolo, ka ho ntlafatsa bokeno tjhabisetsong ya bohlokwa boipapisong le Boikatelolo Thutong ya Tswibila. (e-Education).

“ Dipheo 14 - 27 di sebetsana
le ditsela tsa ho fihlela
dipheo tse 13 tsa sephetho.

”

MATLOLE A DIKOLO

Sepheo 23. Ho netefatsa hore dikolo kaofela bonyane di abelwa matlole ho ya ka moithuti mekgahlelong e lohothwang ke naha le hore matlole a sebediswa ka ponaletso le ka tsela e hlwahlwa.

DITSHWAREHANG TSHEBEDISONG YA SEKOLO LE DITSHEBELETSO TSA TSHEHETSO

Sepheo 24. Ho netefatsa hore ditshwarehang le tikoloho sekolong ka seng di tlatsa baithuti morolo ho kgothalla sekolo le ho ithuta; mme matitjhere a rute.

Sepheo 25. Ho sebedisa dikolo e le disebediswa tsa ho atlehisa bokeno ba baithuti lethathameng la ditshebeletso tsa setjhaba hara baithuti dintlheng tse kang bophelo bo botle, phediso ya bofuma, tshehetso ya tsa semoya setjhabeng, dipapadi le moetlo.

Sepheo 26. Ho eketsa palo ya dikolo tse kenyang tshebetsong Leano la Thuto e Kenyeletsang esitana le bokeno ditsing tse fanang ka ditshebeletso.

Sepheo 27. Ho ntlafatsa bokgafetsa le boleng ba ho hlahloba ditshebeletso tsa ditshehetso tse fanwang ke diofisi tsa lebatowa dikolong, ka nqenngwe le ho atlehisa tshebediso ya Thuto ya Tswibila (e-Education).

**LEFAPHA LA THUTO YA MOTHEO (DBE) LE BOPILE MORALO WA KETSAHATSO HO NTLAFATSA BOLENG
BA THUTO DIKOLONG TSA RONA TSA SETJHABA.**

Moralo ona wa Ketsahatso o atlehisitswe ke boikopanyo esitana le phepele e tswang bathahaselling ba thuto, ho kenya mafapha a thuto a diporofensi le diyunione tsa matitjhere.

Tshehetso ya hao ho kenyeng Moralo ona wa Ketsahatso ho amohetswe haholo le ho ya pele.

TOKOMANE ENA E FUMANEA KA DIPUO TSE 11 TSA AFRIKA BORWA:

- English
- Afrikaans
- isiZulu
- isiXhosa
- Ndebele
- Sepedi
- Tsonga
- Setswana
- Sesotho
- Tshivenda
- Siswati

<http://www.education.gov.za>

Call Centre: 0800 202933